

Delegatom za Zavezino zborovanje v Celju so izvoljeni razen predsednika Fr. Kranjca šolski ravnatelj Kopic, namestnika Perger in Vlabic. Predlog tov. Kopic, da prispeva vsak član mesečno po 5 K kot odškodnina na potovalnih stroških, je bil sprejet.

Prihodnje zborovanje bo meseca avgusta pri Sv. Barbari p. Mar. — Tajnica.

Kronika.

= Nove plače poljskega učiteljstva. Po novi uredbi ima učiteljstvo poljske republike na privatnih kakor tudi državnih šolah sledeče plače: Učitelji brez usposobljenosti imajo 15.236 do 32.640, a oni z usposobljenostjo od 18.216 do 40.800 poljskih mark na leto.

= Šolska reforma v Avstriji. Avstrijski državni podtajnik za pouk soc. demokrat Glöckl je objavil delni načrt zakona za preosnovno šol in šolskega pouka, med tem navodila za preosnovno učiteljske izobrazbe. Tu se določa, da hodi izobrazba vseh učiteljev — bodisi na ljudskih, srednjih ali visokih šolah — ena ter ista, le doba naukov bodi za ene krajša, za druge daljša. Proti temu načrtu so zavzeli stališče rektorji vseh današnjih visokih šol v spomenici, ki so jo izročili Glöcklu. Spomenica naglašja, da je za visoke šole življenjskega pomena, da ostane današnja srednja šola v celem svojem obsegu in ustroju kritično-znanstvenega značaja, vsled česar mora biti tudi izobrazba srednje-šolskega učiteljstva strogo kritičnoznanstvena. Nekaj drugega je z nižjimi šolami, ki imajo samo namen, posredovati elementarne vednosti oziroma čisto pozitivno znanje za natančno določene svrhe, ne pa pripravljati na znanstvene poklice. Za te šole mora tudi učitelj dobiti svoje znanje v pozitivnejši obliki in v kritičnoznanstveni; razen tega potrebuje primeren pedagoški izobrazbo. Tu pa treba poudariti, da se od prenosa pedagoške izobrazbe na visoko šolo ne sme preveč pričakovati. Pedagogika je nekaj podobnega kakor umetnost: znanost je ne more nikdar nadomestiti. Ljudskošolsko učiteljstvo si mora biti na jasnem, da zanj ne raste lov na natančnem polju, tembolj pa na splošno človeškem in etičnem. Spomenica zaključuje s svarilom, naj se pri šolski preosnovi ne podira vsega obstoječega, ker bi se pri tem uničile vrednote, katerih veličina in pomen je silnejše nego morejo krogi, ki z znanostjo nimajo zvez, pojmiti.

= Stališče avstrijskega katoliškega učiteljstva nasproti socialno-demokratski šolski reformi. Katoliška učiteljska zveza je o binkošnih zborovanih na Dunaju in zavzela stališče nasproti socialno-demokratski reformi šolskega pouka. Misel, da se poslej učiteljska izobrazba vrši na vseučilišču, katoliško učiteljstvo pozdravlja: dokle; se to ne izvrši, trajaj učiteljska izobrazba šest let, in sicer zadnji dve leti na univerzi z akademskim značajem in vrednostjo. Izobrazba učiteljstva naj se vrši na temelju svetovnega naziranja. Ves ostali načrt za ustroj ljudske šole in pouk na njej so govorniki s strokovnega in verskega stališča ostro obsodili; ako bi se ta načrt izvedel, bi morala šola propasti.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

—c Nekaj misli ministra Habrmana... Nova ustava izpremeni nekaj na področju šolstva. Država si pridržuje tudi za bodočnost ustanavljanje šol in šolsko nadzorstvo, pridržuje določanje učiteljske izobrazbe. Nišem prijatelj misli, da naj občinstvu odpade skrb in briga za šolstvo. Razmerje Nemcev do nas? Povsodi tam, kjer je nemških otrok zadostno število, imajo že svoje šole in jih bodo imeli tudi v bodoče. Nemških šol za česko dečo pa nočem vzdrževati. Šola ni za raznarodovanje, temveč za izobraževanje. Nemci prav dobro vedo, da imajo tudi po redukciji nekaterih šol, več, kakor pa jim gre po zakonu in sorazmerno več, kot imamo mi Čehi. Zasebno šolstvo. Šole, ki jih mora obiskovati vsak občan, morajo biti javne, o tem ni prerekovanja. Da se razširi izobrazba na Slovaškem, napravimo več daljših tečajev za občane 12—40 let. Visokošolska izobrazba učiteljstva ni preje mogoča, dokler se ne preosnuje srednja šola, načrti se pridno delajo. Pogoj šolskega napredka je visoko naobrazben in gmotno neodvisen učitelj. Učiteljice in učitelji so pri meni popolnoma enakopravni. Od učitelja želim veselje do dela, sem proti okostnelosti in šablonovitosti, hočem pa tudi, da učitelj vzgaja izročeno mladino. Šole, ki jih država vzdržuje, morajo biti nad cerkvami. Podlaga pouku morajo biti le po znanosti ugotovljene resnice in zakoni in oziroma učenčev budočnost. Nikakor ne odgovarja pedagoški svobodi vsiljevanje tega ali onega svetovnega nazora, ravno

tako pa to pravilo ne izloča različnih filozofskih naziranj. Kakšen je moj najbližji program? Želim si, da postanejo meščanske šole občepobvezne, kakor bi tudi vse nadaljevalne šole rad uvrstil v občepobvezne šole. Srednje šole bi rad približal praktičnemu življenju, seveda pa nikdar ne na račun občepobvezne, vrata visokih šol so po mojem nazoru dosti preozka. Strokovno šolstvo zasluži večjega umevanja od strani občinstva in učiteljstva, a ne sme odvracati dijakov od praktičnega življenja. Vsa stremiljenja pa mora podpreti vsaka učiteljica, učitelj, profesor z vsemi svojimi silami, potem bo šlo veselo naprej. V tem smislu sem že večkrat govoril, in mislim, ne zastoj!

Ste že slišali, da bi pri nas kedaj kak naučni minister, ali poverjenik, ali pa morda predsednik višjega šolskega sveta razvil svoj program? Dve leti bo že skoro naša Jugoslavija, a šolskega programa še nismo slišali iz ust mož, ki imajo valet v rokah. Nastane vprašanje: Imajo sploh program?

—c Vseučilišče v Bratislavi (Požun) je posvečeno imenu največjega pedagoga: Komenskemu.

—c Sosveti krščanskih roditeljev se snujejo v Brnu in Olomucu od strani tamošnje češkoslovenske ljudske stranke. P. Karl Fanfroy, tajnik osrednjega odbora in menih brnskega samostana, je razposlal letak, kjer pravi med drugim, da je treba stopiti v poslednji minuti na krov, braniti, in rešiti, kar se še rešiti da. V sosvet se sprejme vsakdo, ki je dopolnil 18 let in naj pripada katerikoli politični stranki. Za predsednika naj se izvoli ne preveč eksponiran član ljudske stranke. Tajništvo pa naj prevzame duhovnik v kraju. Stara pesem — v akterjevih rokah naj so vse nitke punč in lutk, ki kima, kadar nekdo pocukne.

—c Kje je naše mesto? Pod tem naslovom razpravlja v silno lepem članku Pronnyk o stališču, ki naj ga zavzema učitelj v svojem službenem kraju. Končuje: Zaženimo od sebe vsako željo po mamoni, časti, slavi, uradih in sinekurah, naše srce naj napolni toga za vznesenimi ideali, s katerimi so budili naš narod možje kot Havlicek, Palacky, Masaryk. Po njihovih stopinjah vodimo mladež in svoje ljudstvo. Gorimo z žarečim ognjem, čigar svet razsvetljuje neizmerne daljave in osvetljuje pot vsem, ki se mu bližajo. Razdajajmo varčno a s polnim prigrščem darove kulture in civilizacije, s katerimi smo nasitili svojo lastno notranjost, oplemenili lastne duše. „Blagoslovljeni, ki se zavedajo, blagoslovljeni ljudje bistrega duha, ljudje volje in dejanja, zakaj njih je kraljestvo na — zemlji.“ (Zola).

—c Posebni razredi za preizkušeno načrto. „Svobodne češke šole“ se ustanove povsodi tam, kjer deluje učitelj, ki se bavi s preosnovno učnih načrtov v x smislu „svobodne šole“.

—c Poziv na kulturno delo zunaj šole za šole: Tovariši, bratje in sestre! Prišla je doba, ko nas zgodovina kliče na nesebično, težko delo. Posebno v vaseh ni nikogar poleg nas, ki bi mogel vzgojiti svobodne državljane, prave republikance. Ne zadošča, da delamo samo v šoli, nikakor ne moremo čakati 10 do 20 let na občane iz današnje mladine. Med tem bi prav lahko izgubili republiko. Saj vidite okrog sebe „sedanje občane-republikance!“ Polovico dela si prihranimo, če dajemo sami najlepši vzgled. Bodimo nekadilci, abstinenti, popolni abstinenti, živimo spolno čisto življenje, ne zahajajmo v gostilne. Obračunajmo najpreje sami s seboj, ne iščimo prijateljstva z bogatini, spoprijateljimo pa se z ubogimi, bodimo njihovi bratje. Plačilo nam bode blaga zavest, da smo „učitelji“!

Iz Jugoslavije.

— Zadnji rok za priglasenje k Učiteljskemu kongresu v Beogradu je določen za dan 20. t. m. Kdor se misli udeležiti kongresa in se še ni prijavil, naj to stori do gornjega roka. Na poznejše prijave se ne bo več oziralo.

— Volitve v okrajna učiteljska društva in druge zastope učiteljskih organizacij. Da pridejo pri sestavi odborov okrajnih učiteljskih društev in v drugih zastopih naših strokovnih organizacij tudi manjšine v poštev, je potreba izpremeniti tudi način volitev. Predelati je v tem smislu v prvi vrsti pravila. Kompromisi imajo slabe izkušnje in na podlagi njih ne bo mogoče operirati. Sistem volitev z absolutno večino glasov se mora izpremeniti v proporcen volilni sistem in voliti se bo moralo na podlagi kandidatnih list. Na ta način je mogoče, da pridejo v poštev tudi manjšinske skupine pri organizaciji in se omogoči sodelovanje vsem, ki so resno za to voljni. Izognemo se pa

tudi brezplodnemu prerekanju. Po razmerju števila glasov bi se uredilo razmerje zastopnikov. Načelo proporcije odgovarja demokratski uredbi in bi bilo priporočljivo tudi za naše organizacije. Čas za tako preosnovno je še pri kongresu v Beogradu in pozneje pri izpremembi pravil okr. učit. društva. — J. D.

— Ureditve plač strokovnemu (meščanskoškolskemu) učiteljstvu. Dalmatinsko učiteljstvo se je obrnilo na ministarstvo prosvete in Udruženje v Beograd s sledečo vlogo: „Skoro bo leto, kar je bil sprejet novi zakon o narodnih šolah (23. jul. 1919), ki je stopil s 1. dec. 1919 v veljavo, a meščanskoškolsko učiteljstvo v Dalmaciji, kakor vse učiteljstvo višjih ljudskih šol v ostalih delih Jugoslavije še vedno čakajo na ureditev svojih plač. Zato jim je nakazana plača kakor ostalemu učiteljstvu narodnih šol in vprašanje višjih prejemkov ali doklad še ni rešeno. Bil bi že čas, da se enkrat že reši to vprašanje in ne, da morajo čakati na to, kar jim po vsej pravici pripada. Čudimo se, da nas ni imel nihče v mislih in se ni spomnil na nas pri ureditvi plač učiteljstvu na narodnih šolah.“

— Nejevolja med srbskim učiteljstvom. Junjski poviški, pri katerih se je prezrlo učiteljstvo so spravili tudi srbsko učiteljstvo in organizacije dočnega in razburjenega gibanja. Vsa okrajna društva in zveze pošiljajo Udruženju srbskega učiteljstva v Beograd brzojavke, v katerih odločno zahtevajo ureditev te zadeve. V nekaterih krajih vladajo še velike nerednosti pri izvedbi in izplačilu plač v smislu zakona o narodnih šolah s 1. dec. 1919. V glavnem zahtevajo vsa društva, da je paziti na to, da se učiteljstva ne prezre pri uvrščanju uradništva v pragmatiko. Druga zahteva je ta, da je formulacija uvrščanja jasna in enaka uradništvu z maturo. Zahteva se vse dodatke draginskih doklad, kakor jih imajo državni uradniki, da ne bo razlike, že od 1. dec. 1919. Nekatera društva zahtevajo izredno skupščino Udruženja, druga groze s štrajkom.

— Mariborska „Straža“ hujska učiteljstvo na medsebojni kulturni boj. (Dopis) V zadnji »Straži« zopet ščuva nek Fabian čev eksponent učiteljstvo na Štajerskem na medsebojni boj. Sramotno bi bilo za učiteljstvo, če bi sledilo razboritim elementom, ki se hočejo tudi tu na Štajerskem okoristiti na račun Slovaške zveze. Proti organizaciji bi ne imeli ničesar, če bi je ne vodili tako nezdravi ljudje, ki jim je osebno izkoriščanje vse, interes učiteljstva pa postranska stvar. Okrožnico, s katero so sejali razdor, ste že prejel in objavili. Gotovo je, da je bil ta dopis diktiran iz Ljubljane neki osebi v Mariboru, ki je hotela izrabiti sedanji moment Pa naše društvo je prezdruvo, da bi sledilo namenom takih ljudi. V sedanjem času potrebujemo močne strokovne in ne kulturnobojnih organizacij, ki bo delovala na enoten nastop ne pa na medsebojni razkol in boj!

— Koroška mladina v Ljubljani. V petek dne 11. t. m. je prispela v Ljubljano pod vodstvom svojega učiteljstva šolska mladina iz Borovelj in bližnjih krajev. Sprejem mladih gostov v Ljubljani od strani ljubljanske šol. mladine je bil pri srčen. Po obedu, ki je bil prirejen Korošcem v Mladiki, so si nekateri oddelki izletnikov ogledali razne zanimivosti ljubljanskega mesta. Popoldne je bila za koroško mladino predstava v dramskem gledališču. Večina mladih gostov je zvečer odšla zopet proti domu; okrog 70 šolskih otrok pa je ostalo v Ljubljani še vso soboto ter nastopilo zvečer v Unionski dvorani s petjem pod vodstvom tovariša Šušteršiča. Vse pevске točke so bile naravnost krasno izvajane, za kar je žel zbor po vsaki končani točki burne pohvale od strani mnogobrojnega poslušalstva. Prireditev je pokazala resno in temeljito delo, ki ga vrše naši tovariši med našimi koroškimi brati. Le tako naprej do končne zmage!

— Gojenci III. letnika na drž. mošk. učiteljsku v Ljubljani — bivši vojaki! V III. let. drž. mošk. učiteljsku se nahaja 52 gojencev. Izmed teh je 20 dijakov — bivših vojakov. Bili smo 3 do 4 leta pri vojakih in izgubili ravno toliko učnih let. Izpregledalo se nam ni ničesar. Bivša avstrijska vlada nam je obljubila, da se bo na naše službovanje ozirala. Reklo se je, da svojih zamujenih šolskih let ne bomo izgubili, kar se je na drugih srednjih šolah tudi upoštevalo. Lansko leto smo se vrnili v šolo k rednemu pouku. Dne 19. februarja 1920 smo vložili potem ravnateljstva prošnjo na višji šolski svet, da se nam dovoli počitniški tečaj, za katerega smo upravičeni prositi, ker je bil tudi lansko leto tečaj, v katerega so imeli dostop vsi gojenci III. letnika ne glede na starost in vojaško službovanje. Prišli so iz tečaja 17letni učitelji, ki so branili svo-

jo domovino na ljubljanski promenadi. Mi pa smo stari od 23 do 28 let, zreli, da si služimo svoj kruh in gotovo praktično bolj izkušeni, kakor lanskoletni gospodje in gospodične, ki so imeli to ugodnost, da so pohajali šolo neovirano, medtem ko smo izgubili mi do 3, 4, da celo 5 let. Naše gmotne razmere so žalostne in bi se nas že vsled tega in zamujenih let in starosti moralo upoštevat. Če bi tečaj trajal tudi več kakor 6 tednov in bi obsegal širšo snov kakor lanski tečaj, bili bi zadovoljni. Samo, da bi prišli vsaj 1 leto prej do kraha. Tega nam pa ne dovolijo vsled slabih gmotnih razmer in izčrpanih fizičnih moči. Za nas ni denarnega kritja. Za gimnazijce je pa dovoljen tečaj že od februarja do konca julija. Tem je na razpolago na našem zavodu vse, profesorji, denarno kritje in vadnica. Ali gimnazijci si ne štejejo v sramoto, da nam krajevo kruh. Zato se obračamo na javnost in na vse učiteljstvo, da nam pomore v naši pravici. — Dijaki-vojaki, III. let. drž. učit. v Ljubljani.

— Tečaj za deška ročna dela na Českem. — Tovarišem in tovarišicam, ki so se prijavili za počitniški tečaj deških ročnih del, sporočam sledeče:

Priglasnice sem poslal že pred 1 in pol mesecem višjemu šol. svetu v Ljubljano, da določi odnosno razpiše s kratkim rokom natečaj udeležnikov. Tov. inštruktor ministarstva prosvete v Pragi g. Milan Šilka mi piše, da je nam Slovencem zagotovil pet mest v tečaju v Val. Meziříči pet na v tečaju v Uher. Hradšti. Tečaja bode trajala po 4 tedne, mogoče tudi dalje časa. Pismo sem poslal kot vse drugo tudi višjemu šolskemu svetu, da sklepa o podpori in določi udeležnike.

Želim, da bi nam šlo vse po sreči, zakaj tečajev deških ročnih del in šolskih delavnic nam je potreba kot ribi vode.

V Tržiču, 11. junija 1920.

Albin Lajović

— Šolski list. Dosedaj sta izšli dve številki tega lista, in sicer s tvarino, ki je namenjena za obravnavo v leseni in pomladi. Iziti imata še dve številki s tvarino za zimo in poletje. Založnica Učiteljska tiskarna bo vse storila, da bosta tudi ta dva dela učiteljstvu, oziroma šolski mladini še pred prihodnjim šolskim letom na razpolago. — Od mnogih strani čujemo pritožbe o previsoki ceni Šolskega lista. Mi pa trdimo, da je to najcenejša novodobna učna knjiga. Le primerjajte njene cene s cenami drugih šolskih knjig, ki izhajajo v sedanji dobi — pa se preverite o naši trditvi. Cene: 5 K, 8 K, 14 K so v primeri s predvojnimi cenami res horendne, toda tem cenam se bo treba privaditi, kakor smo se morali privaditi cenam za sladkor, kavo, moko, mleko, vino itd. Pol litra vina naj si pritrga od ust učenec oče, pa ima plačano učno knjigo. Nikakor pa ne moremo pričakovati v doglednem času, da bi cene tiskovinam padle; vse tiskarniške potreščine, osobito pa papir se še vedno podražujejo in nihče ne ve, kdaj bodo dosegle svoj višek. Ker pa nimamo cenejših knjig, ne bo preostajalo drugega, kakor da sežemo po Šolskem listu. — Nikakor pa nočemo izrabljati sedanjih razmer v spekulativne namene. Zato smo se namenili, da bomo stisnili vsebino ostalih dveh števk na najskrajnejšo mero. Etične tvarine bo skoro dovolj v dveh prvih številkah. Ta del se bo dopolnil samo z onimi berilnimi sestavki, ki se nanašajo na zimo, oziroma na poletje, obenem pa se bo zaokrožila tvarina iz realij tako, da bo za vsako stopnjo popolna. — Še nekaj! Poleg mnogostranske pohvale smo čuli tudi nekatere splošne — pavšalne kritike kakor: „Šolski list vobče ne ugaja!“ — Nam ni na hvali in tudi graje se ne bojimo. Naše stremljenje je bilo reelno: ustvariti smo hoteli nekaj dobrega. V koliko se nam je to posrečilo, o tem naj sodi učiteljstvo. Zato prosimo stvarne in stroge ocene. Vsak, kdor je poučeval na podlagi Šolskega lista, naj nam naznani, kaj mu je ugajalo, kaj ne; kaj naj se izpusti v prihodnjih čitankah, kaj naj se dostavi, kaj naj se izpopolni in izboljša. Če bo sodelovalo pri tem delu vse učiteljstvo na ta način, potem dobimo v resnici dobre, popolne nove čitanke. In to je glavni smoter Šolskega lista.

— Podržavljenje trgovske šole v Ljubljani. Bivši deželni odbor kranjski je ustanovil leta 1908. Slovensko trgovsko šolo v Ljubljani, ki je obsegala v začetku deški oddelek in Zadržno šolo ter se je leta 1913. toliko razširila, da se ji je priključil tudi posebni dekliski oddelek. Absolventje in absolventkinje šole so dokazali v svojih praktičnih poklicih, da dosega šola docela svoj namen. Zanimanje za šolo je od leta do leta večje, ker se je javnost prepričala, da prihaja iz šole za prakso dobro poraben naraščaj. V tekočem šolskem letu obsega šola 7 razredov z 260 učenci in učenkami. Šola je vzdrže-